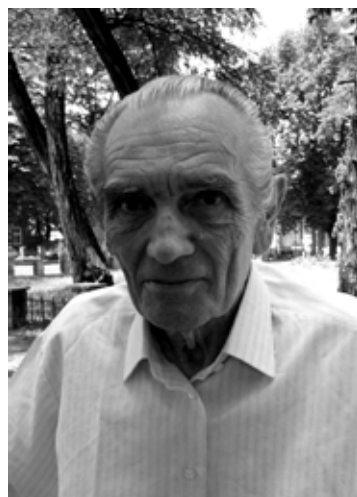

INCZE LÁSZLÓ

(1928–2007)

Hosszas betegség után, 2007. április 2-án elhunyt Incze László, Kézdivásárhely helytörténésze, céh- és várostörténeti múzeumának alapítója. 1928. december 14-én született Baróton, polgári családban. Elemi iskolai tanulmányait szülővárosában végezte, majd rövidebb ideig Segesváron tanult. A második világháború eseményei miatt félbeszakított középiskolai tanulmányait 1947-ben fejezte be Székelyudvarhelyen, a római katolikus gimnáziumban, majd utána beiratkozott a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem történelem-filozófia szakára, ahol 1952-ben diplomázott kiváló eredménnyel.

Egyetemi tanulmányai után rövid ideig előbb Mezőbándon tanított, majd 1953-tól kezdődően egészen 1970-ig Kézdivásárhelyen oktatott. Élete, neve és munkássága több mint ötven éven át összefonódott Kézdiszék céhes, vásáros, művelődési és egyházi központjával. Döntő szerepet játszott abban, hogy Turóczi Mózses 1848-as ágyúöntő kézdivásárhelyi házában 1970-ben megnyitották az első állandó céhtörténeti kiállítást, mely 1972. március 2-tól Kovászna megye múzeumi hálózatának része lett, 1990-től a Székely Nemzeti Múzeum autonóm, külső egysége. Incze László a Céhtörténeti Múzeum 1972-es alapításától kezdődően egészen haláláig vezető muzeológusa, három évtizeden át fáradhatatlan őrzője és gyarapítója volt.

Incze László szakmai élete szorosan összekapcsolódott az általa alapított, folyamatosan bővített és gyarapított, a diktatúra éveit pedig féltve őrzött múzeum sorsával. Az erdélyi és a magyarországi fiatalok, látogatók és vendégek annak kiállító termeiben ismerkedhettek meg Kézdivásárhely évszázados múltjával, a háromszéki székelyek '48–49-es önvédelmével, az ágyúöntő Gábor Áron kivételes szerepével. A múzeum helyiségeiben megtekinthették a helyi céhek tárgyi szimbólumait, eszközeit és messze földön híres termékeit. Itt talált menedékre és otthonra a külföldi és a román látogatók által is megcsodált Zsuzsi és Andris baba-kollekció, mely elsősorban az erdélyi és a moldvai magyarság hagyományos ünnepi viseletét vonultatja fel.

A múzeum impozáns kiállítótermében évtizedeken át, nagy áldozattal, havonta rangos képzőművészeti kiállításokat és tudományos értekezleteket szervezett. Amikor az erdélyi magyar képzőművészek munkáit a nacionalista hatalom fokozatosan kiszorította a hazai galériákból, Kézdivásárhely múzeuma folyamatosan biztosította számukra a nyilvánosságot. Ennek a tevékenységének az volt a hozadéka, hogy – elsősorban adományozás útján – az intézmény fokozatosan jelentős képzőművészeti gyűjtemény birtokába jutott.

Incze László évtizedeken át az önismeret, az erdélyi magyar nemzettudat, a '48-as polgári forradalom szabadságeszményeinek hűséges őreként, nagy áldozattal és becsülettel munkálkodott. Amikor a totalitárius hatalom asszimilációs politikája már-már a groteszk határát súrolta, Incze László intézménye továbbra is megőrizte eredeti arcélét és szerepét. Az erdélyi és az anyaországi magyar látogatók számára sajátos autonóm szigetként, lelki és szellemi feltöltődés szentélyeként működött. A beavatott vendég egy-egy háromszéki céhes korszak vagy zászló falnak fordított oldalán mindig megcsodálhatta féltve őrzött nemzeti szimbólumainkat.

Incze László életpályájának alakulása voltaképpen visszatükrözi az erdélyi értelmiségi, muzeológus és tudós réteg sajátos huszadik századi sorsát is. Évtizedeken át nagy szorgalommal tanulmányozta és gyűjtötte a Kézdivásárhellyel kapcsolatos történeti forrásokat, levéltári dokumentumokat. Nyomtatásban megjelent publikációi elsősorban városának múltjával, a céhes kézműipar történetével kapcsolatosak. Azonban dédelgetett tervét, Kézdivásárhely rendszeres történeti monográfiáját életében már nem tudta befejezni és megjelentetni. Századának nagy politikai fordulói (2. bécsi döntés, második világháború, államosítás, kollektivizálás, sztálini és cseausiszta diktatúra, 1989-es rendszerváltozás) naponta súlyos döntések elé állították. Azt azonban kiemeljük, hogy a kemény, férfiemésztő politikai változások soha nem tudták megtörni integritását. Incze László tudatosan nem vállalt olyan szerepet, mely a személyiség és a szerep lényegesebb eltávolodását eredményezhette volna. Elsősorban ezzel magyarázzuk történeti pályájának fokozatos elakadását, majd elhallgatását is.

A Széchenyi Társaság a kézdivásárhelyi múzeum alapítóját és működtetőjét 1992-ben tüntette ki, majd az Erdélyi Közművelődési Egyesület 2002-ben a Bányai Jánosról elnevezett díjjal jutalmazta Incze László nagyfokú hivatásérzettel, önfeláldozással, tisztességgel és szerénységgel végzett félévszázados szakmai tevékenységét.

Pozsony Ferenc

Incze László válogatott irodalomjegyzéke

1970

Céhek. Kell-e múzeum Kézdivásárhelynek, *Megyei Tükör*, 1970. dec. 27.

1972

Kézdivásárhely (szerk. Sylvester Lajossal), Sepsiszentgyörgy.

Céhek és céh hagyományok Kézdivásárhelyen, *Megyei Tükör*, 1972. márc. 5., 4–5.

Céhek és céh hagyományok Kézdivásárhelyen, (21 o.), in: *Kézdivásárhelyi Múzeum* (szerk. Sylvester Lajossal), Tipografia Sf. Gheorghe.

1975

Céhpecsétek és céhbehívóablak a Kézdivásárhelyi Múzeum gyűjteményében, *Aluta VI–VII, Studii și comunicări – Tanulmányok és közlemények*, Sepsiszentgyörgyi Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 1974–1975, 113–141.

1991

A kézművészet és a kisiparosok helyzete a századfordulón, Kézdivásárhelyen, in: *VII. Kézművesipartörténeti Szimpózium*, Magyar Tudományos Akadémia, Veszprém, 79–84.

1992

Céhek, mesterségek múzeuma, *A Kriza János Néprajzi Társaság Értesítője*, II, 1–2, 22–27.

1993

Kézdivásárhely, I–VII (Cserey Zoltánnal és Binder Pállal), Háromszék, 1993. szeptember 2. – október 30.

1996

A céhes élet időrendje, *Acta (Siculica) 1995*, Csíki Székely Múzeum – Székely Nemzeti Múzeum, Csíkszereda–Sepsiszentgyörgy, 173–180.

1997

Kézdivásárhely – Țirgu Secuiesc – Szekler Neumarkt. Városkönyv (szerkesztette Szócs Gézával és Szabó Judittal), Kézdivásárhely.

Emlékkönyv a Kézdivásárhelyi Múzeum 25. évfordulójára (szerk. Incze László), Médium Kiadó, Sepsiszentgyörgy.

A Kézdivásárhelyi Múzeum rövid története, in: *Uő* (szerk.): *Emlékkönyv a Kézdivásárhelyi Múzeum 25. évfordulójára*, Kézdivásárhely, 6–35.

1999

Az 1848–49-es magyar szabadságharc és forradalom 150. évfordulója tiszteletére rendezett képzőművészeti kiállítás (előszó; a katalógus terve V. Bodoni Zsuzsával, ill. szerk.), Kézdivásárhelyi Múzeum, Kézdivásárhely, 1999.

A kézdivásárhelyi múzeum rövid története, *Múzeumi hírek*, 1 (1999. december), Kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum, [2–5].

2000

150 éves a Székely Hírmondó. *Acta (Siculica) 2000/2*, Sepsiszentgyörgy, 109–130.

A kézdivásárhelyi múzeum, *Honismeret*, XXVIII, 2, 125–126.

Március idusa a Millennium évében (előszó; a katalógusterve V. Bodoni Zsuzsával), Kézdivásárhelyi Múzeum, Kézdivásárhely, 2000.

Céhes emlékek a múzeumban, *Múzeumi hírek*, 2 (2000. december), Kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum, [5–7].

2001

Kézdivásárhely utcanevei. Elődök méltatása, *Kézdivásárhely Képes Kalendárium 2001*, Media Kiadó, Kézdivásárhely, 85–92.

Kézdivásárhely iskolái. *Kézdivásárhely Képes Kalendárium 2001*, ProPress Kiadó.

Harminc éves a Kézdivásárhelyi Múzeum, *Múzeumi hírek*, 3 (2001. december), Kézdivásárhelyi Múzeumbarátok Egyesülete, 7–11.

A Kézdivásárhelyi Múzeum, in: *Székely Nemzeti Múzeum 1875–2000* (CD), Digital Stúdió – [Székely Nemzeti Múzeum-] Délkeleti Intézet, Sepsiszentgyörgy.

2002

A rendtartó székely város, *Kézdivásárhely Képes Kalendárium 2002*, ProPress Kiadó, Kézdivásárhely, 53–58.

600 éves a kézdiszentléleki templom, *Kézdivásárhely Képes Kalendárium 2002*, ProPress Kiadó, 61–63.

2003

Kossuth Lajos tisztelete Kézdivásárhelyen, *Kézdivásárhely Képes Kalendárium 2003*, Kézdivásárhelyi Muncipium Polgármesteri Hivatala, 81–85.

Molnár Józsiásra emlékezünk, *Kézdivásárhely Képes Kalendárium 2003*, Kézdivásárhelyi Muncipium Polgármesteri Hivatala, 59–60.

2004

Amit a céhes városról még tartozunk elmondani, in: Földi István: *Századelő az udvartereken. Rendhagyó szociográfia* (A szociográfia alapszövegének gondozója, a kötet szerkesztője Szabó Judit, Incze László és Antal Árpád. A szómagyarzatokat Szabó Judit készítette. Földi István életpályáját Antal Árpád bevezető tanulmánya vázolja. Magáról a céhes városról Incze László kötetzáró írása nyújt áttekintést), Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 216–229.

Emlékezet: A nagy tűzben elégtünk? *Háromszék*, 2004. okt. 6.

A Kézdivásárhelyi Múzeum [bővített anyag], in: *Székely Nemzeti Múzeum 1875–2000* (CD; bővített, 2. kiadás), Digital Stúdió – [Székely Nemzeti Múzeum-] Délkeleti Intézet, Sepsiszentgyörgy.

A Kézdivásárhelyi Múzeum, in: *Székely Nemzeti Múzeum 1875–2000*, Digital Stúdió – [Székely Nemzeti Múzeum-] Délkeleti Intézet, www.szekelyfoldert.info (hálózati kiadás).

2005

A város vásárai, *Kézdivásárhely évkönyve 2004–2005*, Kézdivásárhely Muncípium Polgármesteri Hivatala, 119–122.

2006

Turóczi Mózes szerepe Háromszék önvédelmi harcában, *Kézdivásárhely évkönyve 2006*, Kézdivásárhely Muncípium Polgármesteri Hivatala, 87–90.

A múzeumlapító dr. Ikafalvi Diénes Ödön, *Kézdivásárhely évkönyve 2006*, Kézdivásárhely Muncípium Polgármesteri Hivatala, 93.

Az író, múzeumszervező dr. Ikafalvi Diénes Jenő, *Kézdivásárhely évkönyve 2006*, Kézdivásárhely Muncípium Polgármesteri Hivatala, 94.

Incze Istvánra emlékezünk, *Kézdivásárhely évkönyve 2006*, Kézdivásárhely Muncípium Polgármesteri Hivatala, 95–96.

Egy élet a közjó szolgálatában, *Kézdivásárhely évkönyve 2006*, Kézdivásárhely Muncípium Polgármesteri Hivatala, 101–102.

2007

A 600 éves város, *Kézdivásárhely évkönyve 2007*, Kézdivásárhely Muncípium Polgármesteri Hivatala, 46–51.

Kézdivásárhely egyházi építményei, in: dr. Szöcs Géza: *A lélek hangja*, Kézdivásárhely, 53–57.

Kézdivásárhely katonai építményei, in: dr. Szöcs Géza: *A lélek hangja*, Kézdivásárhely, 113–118.

Az iskolákról s a kultúréletről (részlet), in: dr. Szöcs Géza: *Gábor Áron emlékezete*, Kézdivásárhely, 37.

Háromszék Párisa, in: dr. Szöcs Géza: *Gábor Áron emlékezete*, Kézdivásárhely, 15.

(Összeállította: Jakab Albert Zsolt – Pozsony Ferenc)

László Incze (1928–2007)

(Necrolog)

La 2 aprilie 2007, după suferințe îndelungate s-a stins din din viață colegul nostru mult stimat și îndrăgit, istoricul László Incze. A avut un rol decisiv deja în deschiderea primei expoziții breslașe din Tg. Secuiesc, în casa turnătorului de tunuri pașoptist Mózes Turóczi, expoziție care la 2 martie 1972 a devenit secție a Muzeului Național Secuiesc, numit atunci Muzeului Județean Covasna, și este și acum secție externă autonomă a acestuia. László Incze a stat în fruntea Muzeului Breslelor din Tg. Secuiesc timp de trei decenii și l-a condus cu mare tenacitate și pricepere, cu vocație și devotament, dându-ne totdeauna un exemplu de ținută, cinste și modestie, lăsându-ne moștenire pe de altă parte valoroase lucrări privind în special istoria orașului Tg. Secuiesc. Activitatea sa a fost apreciată printr-o serie de distincții, printre care cea a Societății Széchenyi în anul 1992 sau a Asociației Erdélyi Közművelődési Egyesület (EMKE) în 2002.

László Incze (1928–2007)

(Necrology)

On 2nd April, 2007 after long sufferings, our honoured and beloved colleague, the historian László Incze passed away. He had a decisive role in the opening of the first guild exhibition of Kézdivásárhely (Tg. Secuiesc, Romania), in Mózes Turóczi's house, who was a smelter in the revolution of 1948. On 2nd March, 1972 this exhibition became the section of Székely National Museum, being then called County Museum of Covasna, and it is still its external, autonomous section. For three decades László Incze was the director of the Guild Museum of Kézdivásárhely, and he led this institution with great labour skills, vocation and devotion, being an example of modesty and respect. He bequeathed valuable works about the history of Kézdivásárhely. His activity has been appreciated with honours and distinctions. In 1992 he was awarded with the distinction of the Széchenyi Society, and in 2002 with the honour of the Transylvanian Association for Culture (EMKE).